

ТУРАН- ҚАЗАЛЫ

№41
(2212)
Сәрсенбі
15 мамыр
2024 жыл

Газет
2003 жылдың
5 қаңтарынан
шығады

Аймақтық
ақпараттық-
танымдық
басылым

ҚЫЗЫЛОРДА ОБЛЫСЫНА ТАРАЙТЫН ГАЗЕТ

АУДАН ӘКІМІНІҢ ҚҰТТЫҚТАУЫ!

Құрметті ағайын, қадірлі қауым!
Баршаңызды Халықаралық отбасы күнімен шын жүректен құттықтаймын.

Отбасы – адамзат баласының дүниеге шыр етіп келгенде, есігін айқара ашып енетін үйі, өсіп ержетіп, тәрбие алатын қасиетті алтын бесігі әрі мемлекеттің берік іргетасы.

Елімізде отбасы ұғымын дәріптейтін, кейінгі ұрпаққа үлгі ету мақсатында түрлі игі шаралар ұйымдастырылып жатыр. Солардың бірі республикамызда дәстүрлі түрде ұйымдастырылатын «Мерейлі отбасы» ұлттық конкурсының өткізілуі. Аталмыш байқауға былтыр ғана қазалылық майдангер, қазыналы қарт, Қазалы ауданының құрметті азаматы Қабақ Смағұловтың әулеті қатысып, лауреат атанды.

Мұнан бөлек өңірде отбасы құндылықтарын қадірлеу, дәріптеу, жас отбасыларға жан-жақты қолдау көрсету мақсатында Отбасын қолдау орталығы өз жұмысын бастады. Сонымен қатар, жуық арада аудан орталығынан ұлттық құндылықтарымызды насихаттап, жас ұрпақтың бойына сіңірту бағытында жұмыс істейтін «Руханият» орталығының іргетасы қаланбақ.

Қай заманда да берік отбасылық құндылықтар арқылы ғана мемлекеттің іргесі мығым, ғұмыры мәңгі болады.

Отбасы құндылықтар қалыптасатын қайнар көз, тәрбие бастауы болғандықтан, оның іргесінің беріктігі өте маңызды.

Бүгінгі мерекеде барша отбасылардың шаңырақ шаттығына, мызғымас бірлігіне, берекелі тірлігіне тілектестігімді білдіремін. Мереке құтты болсын!

**Ізгі ниетпен,
Қазалы ауданының әкімі
Мейрамбек Шермағанбет**

«АНА - ӨМІР ШУАҒЫ» АТТЫ КЕЗДЕСУ КЕШІ

Биылғы жылдан бастап елімізде мамыр айының екінші жексенбісі - Аналар күні мерекесі болып белгіленіп, ресми мереке ретінде бекітілді.

Осыған орай Әйтеке би кентіндегі Роза Бағланова атындағы аудандық мәдениет орталығында аудан әкімінің орынбасары Дәурен Тлеумбетовтің төрағалығымен «Ана - өмір шуағы» атты кездесу кеші өтті.

Мерекелік басқосуға Әйтеке би кенті мен Қазалы қаласының және барлық ауылдық округтердің әйелдер кеңесінің төрайымдары қатысты.

Жиында сөз сөйлеген Дәурен Оңғарбайұлы елімізде алғаш рет аталып өтіліп жатқан мерекенің маңызына тоқталып, барша аяулы жандарды мерекемен құттықтап, ізгі лебізін жеткізді. Сонымен қатар, барша аналар қауымына аудан әкімі Мейрамбек Шермағанбеттің ыстық ықыласын жеткізіп, мерекелік «Құттықтауын» табыстады.

Отбасылық құндылықтарды насихаттау, отбасы және ата-ана институтын нығайту мақсатында өткізілген кездесу кешінде Бе-

карыстан би ауылдық әйелдер кеңесінің төрайымы, Қазалы ауданының құрметті азаматы Құралай Бекжанова, аудандық әйелдер кеңесінің төрайымы Роза Асанова, аудандық аналар кеңесінің төрайымы, аудандық мәслихаттың депутаты Шакизда Асқарова, басқа да ауылдық округтердің әйелдер кеңесінің төрайымдары мерекеге орай лебіздерін жеткізді.

Мерекелік кеште аудан өнерпаздары аяулы жандарға арнап, әсем әннен шашу шашып, ерекше көңіл-күй сыйлады.

«МӨЛДІР БҰЛАҚ» АПТАЛЫҒЫ АЯСЫНДА ЖАППАЙ СЕНБІЛІК ӨТТІ

Қазалыда еліміз бойынша өткізіліп жатқан «Таза Қазақстан» экологиялық тазалық акциясының «Мөлдір бұлақ» апталығы аясында жаппай сенбілік жұмыстары өткізілді.

Сенбілікте Әйтеке би кентінің орталық көшелері мен шет аймақтары, өндірістік аймақтар, қазақ - орыс қорымдарының аумағы, «Водокачкаға» барар жол, аудан аумағындағы каналдар мен өзендердің, бұлақтардың, аяқ су арықтарының айналасы шашылған күл-қоқыстардан та-

зартылды. Тазалық жұмыстарына мекемелер мен кәсіпорындары қызметкерлерінен бөлек аудан тұрғындары да белсене атсалысып, өздерінің аулалары мен көшелерін тазалады.

Аудан бойынша жалпы сенбілікке 136 мекеме, 2266 адам, 33 техника жұмылдырылды. Сондай-ақ 29.7 тонна тұрмыстық қатты қалдықтар арнайы орынға шығарылды.

**Қазалы ауданы
әкімдігінің баспасөз
қызметі**

2024 ЖЫЛДЫҢ ЕКІНШІ ЖАРТЫ ЖЫЛДЫҒЫНА БАСПАСӨЗГЕ ЖАЗЫЛУ ЖҮРІП ЖАТЫР!

Құрметті газет оқырмандары!
Аймақтық «Тұран-Қазалы» газетіне 2024 жылдың екінші жарты жылдығына жазылу жүріп жатырғанын хабарлаймыз.

Аймақтық газет республикадағы ең арзан басылым екенін назарларыңызға саламыз. Газетке жазылу бағасы жеке адамдар үшін 6 айға - 1130 теңге, мекемелер мен кәсіпорындары үшін 6 айға - 2260 теңге.

Жеке тұрғындардың «Тұран-Қазалы» ЖШС-нің бухгалтериясына келіп жазылуына болады.

Аймақта болып жатқан жаңалықтарды білгіңіз келсе, өңірдің тыныс-тіршілігімен танысқыңыз келсе, әр саладағы атқарылып жатқан жағымды істерден хабардар болғыңыз келсе біздің газетке жазылыңыз.

**Аймақтық «Тұран-Қазалы»
газетінің редакциясы**

●Баспасөз - 2024

● Көктемгі көркейту, көгалдандыру, санитарлық тазалық айлығы қалай жүргізілуде?

«ҚҰМЖИЕК» АУЫЛДЫҚ ОКРУГІНДЕ ТАЗАЛЫҚ ЖҰМЫСТАРЫНА МӘН БЕРІЛУДЕ

Ел болып атқарылып жатқан көркейту, көгалдандыру, санитарлық тазалық жұмыстарына «Құмжиек» ауылдық округінің тұрғындары белсенділікпен атсалысуда.

Қазіргі таңда Қ.Пірімов ауылының тұрғындары санитарлық тазалық жұмыстарына жете мән беруде. Экологиялық акция ая-

сында әр аптада сенбіліктер ұтымды ұйымдастырылуда.

Ауылдық округте «Киелі мекен» апталығы аясында тарихи –мәдени ескерткіштер аумағын абаттандыру, күл-қоқыстан тазарту жұмыстары жүргізілсе, «Жасыл аймақ» апталығында спорт ойындарына арналған балалар ойын алаңына ағаш көшеттері отырғызылып, талдар өктелді.

Сонымен қатар, «Өнегелі ұрпақ» деп аталатын апталықта ауыл жастары мен еріктілер ардагерлер мен қарттардың аулаларына тазалық жұмыстарын жүргізуге қол ұшын созды. Сондай –ақ, акцияға ауылдық округтің әкімі, мекеме басшылары мен қызметкерлер, ардагерлер кеңесінің төрағасы, жергілікті қоғамдастықтың төрағасы қатысып, ауыл тұрғындарын тазалықты сақтап, туған өлкені одан әрі көркейтуге шақырды.

Санитарлық тазалық жұмыстары барысында елді мекендегі көшелер, саябақтар мен ойын алаңдары, жасыл белдеулер мен аяқ су жүретін арықтар тазартылып, 650-ге жуық ағаш көшеттері отырғызылды. Жиналған қоқыс қалдықтары арнайы полигондарға шығарылып, жойылды.

Айта кетейік, «Өлі разы болмай, тірі байымас» дегендей ауыл тұрғындары мен мекеме қызметкерлері «Көбек» қорымына тазалық жұмыстарын жүргізіп,

қоршауларын жөндеді.

Аудан әкімі Мейрамбек Шермағанбеттің тапсырмасына сәйкес тазалық жұмыстары Қ.Пірімов ауылында жақсы нәтиже беруде. Ауылдық округтегі учаскелік инспекторлар тазалық мониторингін жүргізіп, кешкі уақытта саябақтар мен ауыл ішін аралап, қоғамдық тәртіпті бақылап, бей-берекет тасталған қоқыстар мен шет аймақтарға кәріз суларын төккен тұрғындарды анықтап, ескерту жұмыстарын жүргізуде.

Ауыл тұрғындарымен бірлесе атқарылып жатқан болашақ ұрпақты еңбексүйгіштікке шақыратын тәрбиелік мәні бар, санитарлық тазалық шаралары әрі қарай жалғасын таба береді. Өз туған өлкеміздің гүлденіп, көркеюі көзбен көрген әрбір адамға ерекше әсер қалдыратыны сөзсіз. Таза ауыл, таза өлке- өз ауламыздан бастау алатынын ұмытпағанымыз жөн.

**Ұлпан ІБРАШ,
«Тұран-Қазалы»**

ҰСТАЗ БОЛУ – ӨЗ УАҚЫТЫН АЯМАУ, ӨЗГЕНІҢ БАҚЫТЫН АЯЛАУ

Ақырын жүріп анық бас, Еңбегің кетпес далаға, - деп Абай атамыз айтқандай оқушыларымыз көптеген жетістіктерге жетіп жатса мұғалім еңбегінің жемісі. Қазақ халқы ұстазын сыйлап, құрметтеген ел. «Ұстазы жақсының ұстамы жақсы» деп адамға қарап, ұстазын таныған.

Оразалы Айнұр Қоянбайқызы 1980 жылдың 23 мамырында Қазалы ауданында дүниеге келген. Әкесі Қоянбай Оразалиев аудандық статистика бөлімінде басшы, анасы Еламан Қанзия аудандық пошта байланысы мекемесінде қызмет атқарған.

Оразалы Айнұр 1986-1997 жылдары Жанқожа батыр атындағы №70 мектепте, 1997-2001 жылдары Қазақ қыздар педагогикалық институтының филология факультетінде оқыған. Институт қабырғасында шығармашылықпен жұмыс істеп, бірнеше жыр мүшәйралары мен прозалық байқаулардың жүлдегері болған. Прозалық және поэзиялық шығармалары баспасөз беттерінде жарық көрген.

2001 жылы Ғ.Мұратбаев ауылындағы №91 мектепке қазақ тілі мен әдебиеті пәні мұғалімі болып қызметке орналасады.

Шәкірттерге сапалы білім мен саналы тәрбие беруден жалықпай, шығармашылыққа баулып, биік белестерді бағындырып келеді. Алғашқы шәкірті Әбілтаева Айнұр бүгінде аудандық кітапханада қызмет істейді. Ол жуырда республикалық «Рухани қазына» байқауына қатысып, жеңімпаз атанды.

Бақытбек Мәкеев мәдениет үйінің беделді қызметкері. Әбілқасым Гүлбану прозалық, поэзиялық шығармалар жазуды жаны қалайтын жан болып қалыптасса, Әлімбаева Мөлдір «Сыр елім-мәңгілік жырым» атты байқаудың аудандық, облыстық, республикалық кезеңінде жүлдегер болып, Көкшетау қаласына саяхат жасауға жолдама алды. Нұрқасым Елнұр Республикалық олимпиада жүлдегері атанып, білім грантын жеңіп алып, Әл-Фараби атындағы ҚазМҰУ-дың филология факультетінің студенті атанды. Ол республикалық, облыстық айтыс пен жыр мүшәйраларының бірнеше дүркін жеңімпазы. Республикалық «Хит жазамыз» байқауына қатысып, әндерге сөз жазып жүрген ақын, қазақ тілі мен әдебиеті пәні мұғалімі. Аудандық, облыстық пәндік олимпиада жеңімпазы, ақын Нәзия Ермекқызы қазақ тілі мен әдебиеті пәнін тандап, бүгінде Абай атындағы университеттің студенті. А.Иман облыстық «Рухани жаңғыру – өскелең ұрпақтың дара жолы» атты айтыстың III орын, З.Әбдімәлікова облыстық «Мәңгілік ел - мұратым» атты мүшәйраның III орын, М.Әбілқасым облыстық «Абай оқулары» байқауының I орын иегері. Н.Нұрқасым республикалық «Асқақта, ақиық поэзия» атты жыр мүшәйрасында, Қадір Мырза Әлі, «Фариза оқулары» байқауында бас жүлде, «Абай оқулары» байқауында I орын, «Біз Абайды жырлаймыз!» байқауында III орын, «Менің өлкем» атты байқауда II орын

алған. Қ.Ерқадір республикалық «Жас талап» олимпиадасында I дәрежелі диплом, А.Алдан республикалық «Жас талап» олимпиадасында III дәрежелі диплом, Д.Нұрлыбек аудандық «Жалындап өткен жас ғұмыр» атты жыр мүшәйрасында I орын, А.Жарас, Б.Сабитов II орын, А.Көбен, Ж.Сахан, А.Нұралхан алғыс хат иеленген. Қ.Ерқадір мен Б.Сабитов Республикалық «Тұлпар мініп, ту алған!» атты Қобыланды батыр жырын жатқа айту сайысында мақтау қағазын алған. Ғылыми жобалар байқауында А.Жарас, Г.Әбілқасым, Б.Әби жүлделі орындарды иеленіп жүр. 2022 жылы республикалық пәндік олимпиаданың аудандық, облыстық кезеңінде Жарас Ақжол жүлдегер атанды. 12 мың оқушы қатысқан «XXI ғасыр көшбасшысы» байқауының ақтық сынына дейін қатысқан Жарас Ақжол өз білімімен көпті таңғалдырып, Алғыс хат иеленді.

2024 жылы - Нұғман Динара, Сабырбек Нұрбақыт есімді шәкірттері білім байқауында жүлдегер атанды.

Ұстаз Оразалы Айнұр халықаралық «Знание» порталына «Жаңартылған білім беру бағдарламасымен білім алушының ата-анасына арналған кеңес» атты еңбегі мен сабақ жоспарларын жариялап, республикалық «Жас талап» олимпиадасында «Алғыс хат» алған. "Ұлттың рухани ұлағаты - Абай әлемінде" атты ессе байқауына «Абай Құнанбайұлы поэмаларында дәріптелетін құндылықтар» атты зерттеу жұмысымен

қатысып, шығармасы жинаққа енді. Республикалық ғылыми-әдістемелік «Ұстаз ұлағаты» журналында сабақ жоспарлары жарияланды. Халықаралық ғылым мен білімді қолдау орталығы баспасынан «Қазақ тілінде оқытылатын мектептердегі 6-сыныптың «Қазақ тілі» пәніне арналған жиынтық бағалау тапсырмалары» әдістемелік құралы жарыққа шығып, іс-тәжірибесі таратылды. Халықаралық «Интернаука» ғылыми журналында «Бесік - бала бақытының бастауы» атты жұмысы жарық көріп, облыстық «Теңіз тағдырын толғаған туынды» тақырыбындағы дебatta III орын, «Педагогикалық оқу» байқауында I орын иеленген, «Жыл мұғалімі» байқауында өз пәні бойынша I орын алған. «Үздік авторлық бағдарлама» байқауында Алғыс хат иеленген. «Әдеби көркем және тарихи шығармаларды оқытуды дамытудың заманауи цифрлық ресурстары» тақырыбындағы аудандық буктрейлер байқауында I орын иеленген. Айнұрдың ғылыми конференциялар жинақтарына баяндамалары, баспасөз беттері мен әлеуметтік желілерде мақалалары жарияланып келеді. 2024 жылы аудандық «Практикалық жұмыстар -2024» байқауында үш бірдей мадақтамаға ие болды. Шығармашыл, ізденімпаз, жан-жақты ұстаз жары Берекетов Әділбек екеуі 2 ұл, бір қыз тәрбиелеп отыр.

Айнұр ұстазға сәттілік, биік шыңға шығар шәкірттеріңіз көп болсын демекпін.

Гүлшахар ӘЙМІШОВА

ИМАН ЛӘЗЗАТЫНА БӨЛЕНГЕН ЖАНДАР

Қасиетті Құран – Ұлы Жаратушының сөзі. Заман өзгерген сайын, басқалар өзгерсе де Құран өзгермейді. Оның түскеніне он бес ғасыр өтті. Адамзат оны енді ғана терең түсіне бастады.

Құран-Исламның рухани кеңістігінің көгінде жарық шашқан нұрлы шырақ, ақырет әлемінде қасиетті картасы. Әрі адамзаттың тәрбиешісі.

Құранның басты мақсаты – адам баласының жанын кірден арылтып, рухына ғайыптық қанат тағып, жәннатқа лайық ету.

Құран адам өміріне немқұрайлықпен қарамай, оның барлық қажеттіліктерін қамтиды. Адам баласы дүрбелең өмірдегі бөгеттермен асулардан соның көмегімен өтіп, дертінің дауасын, рухының азығын Құраннан ғана табады.

Қазіргі уақытта мешіттерімізде қасиетті Құранның мағынасына терең мән беріп, діни ұстаздардан дәріс алып жүргендердің көптігі қуантады. Әсіресе, орталық «Жанқожа батыр» мешітіндегі әйелдер мен қыздардың көптігі қуантады. Қазіргі кезде діни медресе мен мешітте жоғарғы білімді қарилар мен ұстаздар дәрістер беруде. Дінге, Құранға деген құштарлығы басым ақ жаулықтылардың ынталары жоғарғы деңгейде екенін көріп жүрміз. Солардың бірі Зәмза Бекетқызы дер едім. Имандылық үйінде қызмет атқарып жүргендіктен имандылыққа бейім бауырларымыздың дінге, салт дәстүрге деген адалдығын күнделікті көзбен көріп, сүйсініп жүрген жайым бар.

Зәмзаның қасиетті дінге бет бұрып діни дәріс алғанына

көп уақыт болмаса да өзінің зеректігімен, алғырлығын, ізденімпаздығын танытты. Бір жарым айдың ішінде Құран әріптерін еркін өз мәнерімен оқитын дәрежеге жетті.

Ол білікті де, тәжірибелі ұстазы Зәуре Өтегенқызынан дәріс алды. Білмегенін сұраудан, үйренуден арланбады. Білген үстіне білу үшін ұстазының біліктілігімен жан-жақтылығына қызықты, ұстазына ұқсап бағуға тырысты. Ұстазы да оған үйретуден жалықпады. Шәкіртінен еңбегінің қайтататына сенді.

Ынталы жан Рамазан айында ата-бабаларына арнап Құран қатымды еркін оқып, Алланың разылығы үшін бағыштайтын дәрежеге жетіп, ұстазының мерейін тасытты.

Жұбайы Бақытжан екеуі жақында Умра қажылықтарын өтеп қасиетті мекенде ізгі амалдарын жасап қайтты.

Алланың сүйікті елшісі Пайғамбарымыз Мұхаммедтің (с.ғ.с.) мәңгілік мекенінде болған кездеріндегі әсерлерін айтып Зәмза бауырымыз сүйікті пайғамбарына қатым Құранды толық оқып бағыштап үлгергеніне риза.

Бақытжан Сартайұлы тәжірибелі заңгер, мінезі көркем, әдепті, ақыл парасаты мол жоғарғы шенді офицер. Әрі мешіттің тұрақты намазхандарының бірі, мешіт жанашыры.

Бұрынғы милиция мен қазіргі полиция қызметінің ыстығы мен суығын басынан өткізіп, қызығы мен қиыншылығы аралас қызметінен зейнеткерлікке шығып жаратушысына шүкіршілік етіп отырғандар қатарында. Қарағанды қаласындағы ішкі істер министрлігінің жоғарғы мектебінің бір жылдардағы

түлегі. III, II, I – дәрежелі ішкі істер қызметіндегі «Мінсіз қызметі үшін», ішкі қызмет ардагері медалдары мен «Полиция қызметінің үздігі» төсбелгісімен, көптеген марапаттардың иегері.

Кейіпкеріміз Зәмза Оңтүстік Қазақстан облысындағы М.Әуезов атындағы мемлекеттік университетінің бастауыш сыныптарға арналған бөлімін 2001-2006 жылдары сырттай оқып тамамдаған. Он бес жыл кәсіпкерлікпен айналысқан.

Ерлі-зайыптылар 1990 жылы отау құрған. Бір ер, үш қызды дүниеге әкеліп мәпелеп өсіріп, олардан 9 немере сүйіп отырған ата мен әже. Баласы Бекарыс әке жолын қуып полицияда қызмет етіп жүрген ортасына сыйлы үлгілі сақшы. Келіншегі Шаттық мұғалім. Қыздары Мейрамкүл кәсіпкер, Айнұр жедел жәрдем мекемесінде фельдшер, Сұлуым медициналық университеттің бірінші курс студенті.

Осыдан отыз төрт жыл бұрын өз теңдерін тауып жұптасқан Бақытжан

мен Зәмза иман ләззатына бөленген, әдепті де тақуа, көркем мінезді жандар.

Жақында Зәмза Құранның бір парасын жатқа оқудан облыстағы жарыста жүлдеге ие болды. Тағы да облыстық Құран жарысында бағын сынамаққа дайындалуда. Жігіттің сұлтаны деуге келетін жолдасы Бақытжан мен ақ жаулықтылардың сүйкімдісіне айналған Зәмза дін мен ұлттық құндылықтарды бойларына сіңіре білген абзал жандар.

Беганыш ЖАҚСЫБАЙ,
аудандық орталық
«Жанқожа батыр»
мешітінің баспасөз
хатшысы

БАТЫР БОЛЫП ТУМАЙДЫ

Ү.Түктібаев аулындағы кітапханада «Адал адам» мәдени – тәрбие орталығы тұжырымдамасы негізінде, «Әлем BOOK» жобасы аясында Қазақстан Республикасының Мәдениет қайраткері, Қазақстан Журналистер Одағы сыйлығының лауреаты, Қазақстанның Құрметті

журналисі, жазушы, публицист Әлмәмбет Әлішевтің туғанына 85 жас толуына орай, жазушының «Батыр болып тумайды» атты повесі бойынша оқырмандар конференциясы өткізілді.

Шара барысында кітапхана оқырмандары: К.Сағадинова, А.Смайылова

және Б.Әбдіразақов атындағы №88 орта мектептің 8-10 сынып оқушылары Г.Жаңабекқызы, Ә.Өтегенова, Н.Түлкібай, Б.Мұратқызы, Г.Болатбекқызы, тағы басқа оқушылар сөз сөйледі.

Жазушы, көсемсөзші Әлмәмбет Әлішев – жас ұрпақты отаншылдық рухта тәрбиелеуге ерекше мән берген. Ол туған жерінде елінің адал перзенті болды.

Ә. Әлішев Кеңес Одағының Батыры, Үрмәш Түктібаевтың өмірі мен жауынгерлік жолын ерінбей-жалықпай зерттеп, «Ормаш Түйтебаев», «Орман Тоқтыбаев» болып қате жазылып кеткен батырдың аты-жөнін қалпына келтіріп, оның бейітін, суретін тауып, Үрмәш

батырды халқымен қайта қауыштырды.

Повесте Кеңес Одағының Батыры, Үрмәш Түктібаевтың балалық шағы, өмірі мен жауынгерлік жолы шынайы суреттелген.

«Батыр елінің атын шығарса, елі батырының атын шығарады» дегендей, Үрмәштің есімін қайта жаңғыртқан жазушы Ә.Әлішевтің шығармашылық еңбегі ерен. Оқырмандар жазушы аталары батыр Үрмәшті қалай зерттегенін шама-шарқынша зерделей айтып берді.

Ү.Түктібаев есімі «Октябрь» совхозына, №24 мектепке беріліп, «Жеңіс» паркінде ескерткіші орнатылып, көшеге есімі берілді.

Ер есімі ел есінде мәңгі сақталады. Үрмәш Түктібаев Қазалы ауданы халқының ғана емес, бүкіл қазақ мемлекетінің мақтан тұтар Батыры!

Г.НИЕТОВА,
кітапханашы

ЖҰМЫСКЕРЛЕРГЕ ЖАҢАДАН ЕНГІЗІЛГЕН АРНАУЛЫ ӘЛЕУМЕТТІК ТӨЛЕМДЕР

(01.01.2024 жылдан бастап зиянды еңбек жағдайларында жұмыс істейтін жұмыскерлерге жаңадан енгізілген арнаулы әлеуметтік төлемдер туралы)

Мемлекет басшысының 01.09.2023 ж. «Әділетті Қазақстанның экономикалық бағдары» Жолдауында ҚР Үкіметіне 55 жастан бастап зейнеткерлік жасқа толғанға дейін зиянды еңбек жағдайында ұзақ уақыт жұмыс істеп жүрген азаматтарға арнаулы әлеуметтік төлем енгізу тапсырылған.

Соған сәйкес, 21.12.2023 ж. «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне қоғамдық бірлестіктер және еңбек жағдайлары зиянды жұмыстарда істейтін адамдарды әлеуметтік қорғау мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» ҚР Заңы қабылданды.

Аталған Заңмен ҚР Еңбек кодексіне(127-3-бап) және Әлеуметтік кодексіне (14-1-тарау, 195-1, 195-5)толықтырулар енгізіліп, 01.01.2024 ж. бастап еңбек жағдайлары зиянды жұмыстармен айналысатын жұмыскерлердің әлеуметтік қорғалуын арттыру бойынша арнаулы әлеуметтік төлемдер енгізу шаралары көзделген.

ҚР Әлеуметтік кодекстің(бұдан әрі – Кодекс)195-1 бабының 1-тармағына сәйкес, Қазақстан Республикасының азаматтары, Қазақстан Республикасының аумағында тұрақты тұратын шетелдіктер мен азаматтығы жоқ адамдар, еңбек жағдайлары зиянды жұмыстармен айналысатын жұмыскерлер, 55 (елу бес) жасқа толғанда және олар үшін жалпы кемінде 84 (сексен төрт) ай міндетті кәсіптік зейнетақы жарналарын төленген кезде төрт қаржыландыру көзінен арнаулы әлеуметтік төлем алуға құқығы бар және төлемнің әрбір түрі бекітілген қағидаларда белгіленген тәртіппен жүзеге асырылады:

- Республикалық бюджеттен ең төмен күнкөріс деңгейінің 2 еселенген мөлшерінде (2024ж. ЕТҚД-43407т.*2=86814т)(ҚР Еңбек және халықты әлеуметтік қорғау министрінің 25.12.2023 жылғы № 521 бұйрығымен бекітілген қағида);

-БЖЗҚ-дан Үкіметтің қаулысымен бекітілген тәртіппен, қолда бар зейнетақы

жинақтарын ескере отырып;

- өмірді сақтандыру компанияларынан 1 ең төмен күнкөріс деңгейі (43407т.) мөлшерінде (ҚР Қаржы нарығын реттеу және дамыту агенттігі Басқармасының 29.12.2023 жылғы № 98 Қаулысымен бекітілген қағида);

- жұмыс берушілердің қаражаты есебінен 1 ең төмен күнкөріс деңгейі (43407т.) мөлшерінде(ҚР Еңбек және халықты әлеуметтік қорғау министрінің 26.12.2023 жылғы № 526 бұйрығымен бекітілген қағида).

2014 жылдан бастап еңбек жағдайлары зиянды жұмыстармен айналысатын адамдарға қатысты мемлекет, жұмыс беруші және жұмыскер арасындағы тең жауапкершілік қағидатына негізделген зейнетақымен қамсыздандырудың міндетті кәсіптік схемасы енгізілген.

Яғни, жұмыс беруші өз қаражаты есебінен БЖЗҚ-на еңбек жағдайлары зиянды жұмыстармен айналысатын жұмыскерлерге 5% міндетті кәсіптік зейнетақы жарналарын аудара бастады.

Сондай-ақ жұмыс беруші «Қызметкерді еңбек қызметін атқару кезіндегі жазатайым оқиғалардан міндетті сақтандыру туралы» Қазақстан Республикасы Заңының 23-1-бабына сәйкес жұмыскер үшін өмірді сақтандыру компанияларымен сақтандыру шартын жасасуға міндетті.

Арнаулы әлеуметтік төлемге құқық қызметкер еңбек жағдайлары қауіпті жұмыстарда жұмысын тоқтатқан немесе зиянды өндірістік факторлардың әсерін болдырмайтын басқа жұмысқа ауыстырылған жағдайда туындайды.

Жұмыскер арнаулы әлеуметтік төлемді алу үшін қағидаларға 1-қосымшаға сәйкес нысан бойынша жұмыс берушіге зиянды өндірістік факторлардың әсерін болдырмайтын басқа жұмысқа ауыстыру немесе еңбек шартын бұзу туралы өтінішін ұсыну қажет.

Әрі қарай, жұмыс беруші (кадр бөлімі) еңбек шарты бұзылған немесе зиянды өндірістік факторлардың әсерін болдырмайтын басқа жұмысқа ауысқан күннен бастап үш жұмыс күні ішінде

«Еңбек шарттарын есепке алудың бірыңғай жүйесі» ААЖ-не(hr.enbek.kz сайтына) еңбек шартының бұзылуы немесе еңбек шартының талаптарының өзгеруі туралы ақпаратты енгізеді.

Жұмыскердің еңбек жағдайларының өзгеруі туралы мәліметтерді «Еңбек шарттарын есепке алудың бірыңғай жүйесі» ААЖ-не енгізгеннен кейін, жұмыс беруші қызметкердің пайдасына сақтандыру төлемдерін жүзеге асыруға зейнетақы алдындағы аннуитеттік сақтандыру шартын(бұдан әрі – ЗАШ) жасасу үшін жұмыскер еңбек міндеттерін атқарған кезде оны жазатайым оқиғалардан міндетті сақтандыру шарты қолданыста бар сақтандыру ұйымына өтінішпен жүгінеді.

Сақтандыру ұйымы еңбек жөніндегі уәкілетті органның ақпараттық жүйесінен қызметкердің сақтандыру төлемін алу шарттарына сәйкестігі туралы хабарлама алған кезде сақтандыру ұйымы мен жұмыс беруші арасында қызметкердің пайдасына зейнетақы алдындағы аннуитет шарты жасалады.

Осы деректер негізінде жоғарыда аталған төлемдердің барлық түрлерін тағайындау бойынша проактивті қызмет көрсетіледі.

Бұл ретте, 1414 нөмірінен жіберілген тиісті SMS-хабарламаға жауап беру арқылы арнайы әлеуметтік төлем алуға және Бірыңғай зейнетақы жинақтаушы зейнетақы қорынан төлем түрін таңдауға келісімді растау қажет.

Осылайша, төлем алушы жұмыс берушіге өтініш бергеннен кейін арнаулы әлеуметтік төлемін алуға өтініш беру үшін «Азаматтарға арналған үкімет» мемлекеттік корпорациясы» КЕАҚ филиалдарына (бұдан әрі – Мемлекеттік корпорация) жүгінудің қажеті жоқ. Арнайы төлем жасау үшін SMS-хабарламаға жауап беру жеткілікті.

Кодекстің 195-1-бабының 2-тармағына сәйкес, еңбек жағдайлары зиянды жұмыстарда жұмыс істеген адамдар 55 (елу бес) жастан бастап және жалпы міндетті кәсіптік зейнетақы жарналары (бұдан әрі – МКЗЖ) кемінде 84 (сексен төрт) айға аударылған жағдайда екі қаржыландыру

көзінен арнаулы әлеуметтік төлемдер алуға құқылы:

- Республикалық бюджеттен ең төмен күнкөріс деңгейінің 2 еселенген мөлшерінде (2024ж. ЕТҚД-43407т.*2=86814т)(ҚР Еңбек және халықты әлеуметтік қорғау министрінің 25.12.2023 жылғы № 521 бұйрығымен бекітілген қағида);

- БЖЗҚ-дан Үкіметтің қаулысымен бекітілген тәртіппен, қолда бар зейнетақы жинақтарын ескере отырып тағайындалады.

01.01.2024 жылғы жағдай бойынша еңбек жағдайлары қауіпті жұмыстарда жұмыс істемейтін, 55 жасқа толған, бірақ олар үшін жалпы кемінде 84 (сексен төрт) ай міндетті кәсіптік зейнетақы жарналары төленген адамдарға республикалық бюджет қаражаты есебінен арнаулы кәсіби мемлекеттік жәрдемақы және Бірыңғай зейнетақы зейнетақы қорынан төленетін зейнетақы төлемдерін алу үшін тұрғылықты жері бойынша Мемлекеттік корпорацияға тиісті өтінішпен жүгінуі қажет.

Барлық төлемдер Мемлекеттік корпорация рәсімдейтін төлем тапсырмасы негізінде бірыңғай төлеммен төлем алушылардың банктегі шотына түседі.

Бұл төлемдердің мөлшері жыл сайын ең төменгі күнкөріс деңгейінің өсуімен индекстелетін болады.

Аталған төлемдер зейнеткерлік жасқа жеткенге дейін төленеді, содан кейін жасына байланысты зейнетақы, базалық зейнетақы және жинақтаушы зейнетақы төлемдері тағайындалғаннан кейін тоқтатылады.

Арнаулы әлеуметтік төлемдер еңбек жағдайлары зиянды жұмыстармен айналысатын жұмыскерлерді қорғау құралдарының бірі болып табылады.

Сондықтан, төлем алушы еңбек жағдайлары зиянды жұмыстармен айналыса алмайды.

Егер төлем алушы еңбек жағдайлары зиянды жұмыстарға қайта орналасса, онда барлық көздерден төлемдер автоматты түрде тоқтатылады.

Еңбек және әлеуметтік қорғау комитетінің Қызылорда облысы бойынша департаменті

Меншік иесі: «ТҰРАН-ҚАЗАЛЫ» жауапкершілігі шектеулі серіктестігі.

ДИРЕКТОР
Нұрбол ӘЛМӘМБЕТОВ

БАС РЕДАКТОР
Раушанбек СЕЙТЕНОВ

Газет Қазақстан Республикасының Ақпарат Министрлігінде 2004 жылғы 15 наурызда тіркеліп, №4801-г куәлігі берілген

Газет аптасына екі рет: сәрсенбі және сенбі күндері шығады. Газет «Тұран-Қазалы» жауапкершілігі шектеулі серіктестігінің баспаханасында компьютермен теріліп, беттеліп, офсеттік тәсілмен басылды.

Редакция мен баспахананың мекен-жайы: 120400, Қызылорда облысы, Қазалы ауданы, Әйтеке би кенті, Қ.Пірімов көшесі, №14 үй.

Телефондар: директор - 2-17-49, бас редактор - 2-47-77, бухгалтер -2-60-94, факс 8 (724-38)2-17-49.

Тарату аумағы: Қызылорда облысы. Газет табыс етілмесе, 2-13-91 телефонына хабарласуға болады. Жариялымдар газеттің түпкілікті көзқарасын білдірмейді. Жарнама мазмұнына жарнама беруші жауапты.

Е-MAIL: tooturankazaly@mail.ru

Таралымы 11113 дана.